

۲۰۶۷۸۵۰

السلامة للجميع

مشکلات احزاب در ایران

مؤلف :

اسلام دست گذار

سرشناسه	: دست‌گذار، اسلام، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: مشکلات احزاب در ایران / مولف اسلام دست‌گذار.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات راه دکتر: گروه آموزشی مدرس، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۴۱-۳۴۲-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: حزب‌های سیاسی -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۴
موضوع	: ۲۰th century Political parties -- Iran -- History --
موضوع	: حزب‌های سیاسی
موضوع	: Political parties
رده بندی کنگره	: ۱۶۵۸DSR
رده بندی دیوید	: ۰۸۴۰۴۵۲/۹۵۵
شماره کتابخانه ملی	: ۵۹۲۹۸۵۷

سَنجَش و دَاس

www.sanjeshodanesliran.ir
sanjeshodanesliran@iran.ir

عنوان: مشکلات احزاب در ایران

مولف: اسلام دست‌گذار

ناشر: انتشارات سنجش و دانش

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

«کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است»

پهء: ۳۵۰۰۰۰ ریال

مرکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، پلاک ۱۲

تلفن تماس: ۰۲۱-۶۱۲۶

۱	مقدمه:
۴	فصل اول:
۴	تالیفات
۷	مرور و ادبیات تحقیق:
۱۵	فصل دوم:
۱۵	چارچوب نظری
۱۶	مقدمه:
۱۷	تعریف حزب:
۱۹	نظام‌های حزبی:
۲۰	نظام تک حزبی:
۲۱	نظام‌های دو حزبی:
۲۳	نظام چند حزبی:
۲۵	نظام‌های دارای حزب مسلط:
۲۶	نظام حزب فوق مسلط:
۲۷	پیدایش احزاب:
۲۷	دیدگاه انتخاباتی:
۲۸	دیدگاه تضاد طبقاتی:
۲۸	دیدگاه نوسازی:
۲۹	کارویژه‌های احزاب سیاسی:
۲۹	شکل دادن به افکار عمومی:
۳۰	معرفی کاندیدها (نامزدها):
۳۰	سیاست‌گذاری:
۳۰	افزایش آگاهی مردم:
۳۱	تجمیع و انعکاس مطالبات مشروع و قانونی مردم به نظام:
۳۱	نظارت بر قدرت سیاسی و کنترل آن:
۳۱	ایجاد محیطی مسالمت‌آمیز جهت حل و فصل اختلافات:
۳۱	آموزش سیاسی:
۳۲	کارکرد احزاب سیاسی:
۳۲	شکل دادن به افکار عمومی:

گزینش نامزدها: ۳۲

تأثیرگذاری بر منتخبان: ۳۳

مشارکت سیاسی: ۳۳

سلسله مراتب مشارکت سیاسی: ۳۴

ضرورت مشارکت سیاسی: ۳۶

تکلیف عقلی: ۳۶

تحقق بخشیدن به حاکمیت مردم: ۳۷

مختصات مشارکت دو عنصر است: ۳۷

راهکارهای مشارکت سیاسی و عمومی مردم: ۴۲

تبیین مبانی دینی و گسترش آن در جامعه: ۴۳

اطلاع رسانی و بالا بردن سطح آگاهی مردم: ۴۴

جلوگیری از تسلط گروه های ذی نفوذ: ۴۴

وجود احزاب: حضور آن در چهار چوب قانون اساسی و شرع: ۴۴

فرهنگ سازی: ۴۵

برانگیختن اعتماد عموم: ۴۵

فقر زدایی: ۴۶

رسانه های جمعی و زمینه سازی آنها: ۴۶

خلاصه کلام: ۴۷

فصل سوم: ۴۸

لزوم نهادمندی احزاب: ۴۸

مقدمه: ۴۹

مشارکت سیاسی و نقش احزاب در تثبیت الگوی مشارکت مطلوب: ۵۰

نقش احزاب در جامعه پذیری و اصلاح هنجارهای سیاسی: ۵۳

نقش احزاب در تحکیم همبستگی و یکپارچگی ملی: ۵۶

احزاب سیاسی، مطبوعات حزبی و روزنامه های مستقل: ۵۸

مطبوعات و احزاب: دو نهاد سیاسی: ۵۹

احزاب و مطبوعات حزبی: ۶۱

روابط بین احزاب و روزنامه ها: ۶۲

رابطه ی نظام سیاسی و نظام مطبوعاتی: ۶۳

ویژگی های نظام مطبوعاتی: ۶۳

نظام حزبی: ۶۴

مطبوعات و احزاب سیاسی در ایران: ۶۵

۷۱.....	رابطه نوسازی سیاسی و تحزب:
۷۴.....	فرایند شکل‌گیری احزاب در جمهوری اسلامی:
۷۶.....	جناح‌بندی:
۷۹.....	قطبی شدن (POLARIZATION):
۸۲.....	عصر گسترش احزاب (EXPANSION):
۸۳.....	نهادمندی (INSTITUTIONALIZATION):
۸۵.....	راهکارهایی برای آینده فعالیت حزبی در ایران:
۸۷.....	احزاب سیاسی، و همبستگی ملی:
۸۸.....	نقش احزاب در ایجاد مشارکت سیاسی و تحکیم همبستگی ملی:
۹۲.....	کارکردهای احزاب و همبستگی ملی:
۹۲.....	ارتقای مشارکت سیاسی:
۹۳.....	ایجاد ارتباط متقابل بین دولت و ملت:
۹۴.....	آموزش شهروندان با هدف افزایش مشارکت سیاسی آنان:
۹۴.....	کاهش تعارضات و نزاع‌های قومی:
۹۴.....	افزایش جامعه‌پذیری سیاسی:
۹۶.....	جذب موفقیت‌ها، ملت‌سازی، و اتحاد ملی:
۹۶.....	ارتقای مشروعیت نظام سیاسی:
۹۸.....	تحلیلی بر علل ناموفق بودن احزاب در ایجاد همبستگی ملی در ایران:
۹۸.....	وابستگی عقیدتی-سیاسی حزب توده به جریان مارکسیستی-لنینیستی:
۹۹.....	اشتباهات احزاب و تشکل‌های ناسیونالیستی:
۱۰۰.....	وابستگی برخی احزاب دیگر به دولت:
۱۰۱.....	خلاصه کلام:
۱۰۳.....	فصل چهارم:
۱۰۳.....	موانع پیش روی احزاب در کشور:
۱۰۴.....	مقدمه:
۱۰۵.....	آسیب شناختی تحزب در ایران:
۱۱۸.....	موانع ساختاری احزاب شکل‌گیری احزاب سیاسی در ایران:
۱۱۹.....	استبداد و ساختار مطلقه قدرت:
۱۲۰.....	فقدان امنیت و وجود احساس ناامنی:
۱۲۱.....	حضور مداوم ایلات و عشایر در عرصه‌های سیاسی:
۱۲۲.....	فقدان تحولات بنیادین در فرم‌اسیون اجتماعی، و تقابل میان سنت و تجدد:
۱۲۳.....	بدبینی و ناآگاهی عمومی نسبت به جایگاه احزاب:

- ۱۲۴.....ضعف جامعه مدنی و نبود یا کمی تجربه مشارکت‌های سیاسی:
- ۱۲۵.....وجود احزاب دستوری و وابسته به دولت:
- ۱۲۶.....وابستگی احزاب به بیگانگان و ایدئولوژی‌های الحادی:
- ۱۲۷.....تأثیرات جنگ جهانی دوم و جنگ تحمیلی عراق بر تحرک و رکود تحزب:
- ۱۲۹.....بسترها و راهکارهای نهادینه شدن احزاب در ایران:
- ۱۳۰.....بسترهای اقتصادی تحزب:
- ۱۳۴.....هرم سلسله مراتبی مورد نیاز :
- ۱۴۷.....منابع:

www.ketab.ir

مقدمه:

احزاب سیاسی از مظاهر دموکراسی و شاخص مهم توسعه سیاسی به شمار می آیند و مهم ترین کارکرد آن ایجاد ارتباط با حکومت و حاکمان و دخالت در تصمیمات سیاسی است. می توان چهار ویژگی سازمان، ایدئولوژی، قانونی بودن و مبارزه برای کسب قدرت را ویژگی های خاص احزاب دانست. ثبات تشکیلات دائمی و تداوم سازمانی، دارا بودن ایدئولوژی و خط و مشی سیاسی و رقابت برای کسب قدرت سیاسی لازمه هر حزب سیاسی است. این در حالی است که احزاب در ایران بنا به دلایل تاریخی و ساختاری دارای هیچ یک از این مشخصات نبوده اند.

تشکل های سیاسی در ایران بر خلاف کشورهای اروپایی اگرچه برخی از آن ها در اساسنامه خود اهداف، خط مشی و برنامه مشخصی داشتند اما در عمل به استثنای چند سازمان سیاسی مانند حزب توده و جبهه ملی به هیچ امری حداقل در درازمدت پایبند نبودند. بسیاری از آنان به واسطه حوادث و تحولات خاص سیاسی و شرایطی که به دلیل ضعف حکومت مرکزی فضای نسبتاً باز سیاسی به وجود می آمد شش به فعالیت می کردند. احزاب در ایران به جز حزب توده در سال های ۱۳۲۷ - ۱۳۲۰ هیچ علافه ای عضوگیری برنامه ریزی شده و مستقیم از بین مردم نداشتند. احزاب سیاسی ایران یا جنبه خصوصی داشتند و حول یکی از شخصیت ها و نخبگان سیاسی متنفذ و به منظور دستیابی به اهداف و مقاصد خاص مانند کسب آزادی، استقلال و عدالت اجتماعی پدید آمده و با دستگیری، استعفا یا مرگ آن شخص فعالیت حزب نیز خاتمه پیدا می کرد و یا اگر به گروه خاصی وابسته بود آن گروه قدرت را منحصر در اختیار خود گرفته و به این دلیل که نماینده واقعی اعضای خود از بین طبقات مختلف مردم نبود معمولاً کشمکش ها و اختلافات فردی مانع کارکرد صحیح آن می گردید.

بیش از یکصد سال از تاسیس اولین حزب بمعنای امروزی آن در ایران می گذرد و سلسله احزاب متعددی در طول این سده اخیر تشکیل، رشد و افول کرده است. در این رهگذر برخی از احزاب به نقش های تاریخی خواسته یا ناخواسته ای نیز پرداخته اند که سیر تحولات سیاسی و اجتماعی ایران را نیز تحت تاثیر خود قرار داده است. با این حال، ساختار و شاکله دستگاه حزبی

درایران هنوز مبتلابه مسائل و مصائب چندی است: از نظر درونی، تمرکزگرا، ناپایدار، آسیب پذیر و رابطه مدار است و کمتر به ضوابط حزبی و انضباط سازمانی اقتدا کرده است. از نظر بیرونی نیز متصل به طبقه اجتماعی خاصی نبوده و با گرایش نخبه گرایانه یا توده گرا فقط توانسته است در برهه هایی به نقش آفرینی بپردازد. همچنین ساختار غیردمکراتیک قدرت و نهاد سیاست درایران در طول عصر مشروطه، دوران پهلوی ها و جمهوری اسلامی زمینه شکوفایی و رشد و فراگیر سازی سازمان و سازوکار نهاد حزبی بعنوان ابزار دمکراتیزه کردن و مدنی شدن حقوق سیاسی و شهروندی را تضعیف کرده است.

بی تردید ضعف فرهنگ مدنی و ضعف نهادهای اجتماعی هم به سهم خود باعث شده است تا حزب در جامعه ایرانی جایگاه واقعی خود را پیدا نکند. در نهایت نبود فرهنگ حزب در جامعه ما سبب شده فعالیت نظام مند سیاسی در جامعه قوام لازم را نداشته باشد. البته نباید فراموش کرد که در بسیاری از مقاطع تاریخی، فعالیت های سیاسی آنچنان با هزینه بالایی همراه بوده که تمایل اجتماعی برای کار حزبی کاهش پیدا کرده است. بنابراین به طور خلاصه و فشرده باید گفت مجموعه ای از مشکلات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی، فعالیت حزبی در کشور را با محدودیت روبه رو ساخته است. بر این مبنای به نظر می رسد عوامل اقتصادی و سیاسی بیشترین تاثیر را داشته باشد.

از آنجا که احزاب از نمادهای جوامع مردمسالار هستند، نهادهایی هستند که تنوع خواسته ها و محدودیت های مردم را به تصویر می کشند، چون تردید با پذیرش اینکه همه جوامع با پذیرش مردم سالاری و پذیرش اراده و حاکمیت مردم، دیر تر یا زود تر حرکت می کنند، بدون شک احزاب نیز در جامعه ما در آینده، می توانند در فضای مناسب تری فعالیت کنند. با در نظر گرفتن این شرط که آنها درک مناسبی از واقعیت های جامعه داخلی و بین المللی داشته باشند و با درس گرفتن، نقد و ارزیابی گذشته خود و دیگران، امکان تصحیح رفتار ها و اتخاذ تصمیم ها، روش ها و برنامه های مناسب را فراهم آورند. بدون شک این یک روند قطعی و بدون تغییر نیست، اما روند تحولات جامعه بشری به سوی باز شدن فرصت و امکان تغییر و تحقق اراده ملت هاست.

از اینرو مسئله محوری در این مجموعه تمرکز بر این موضوع است که پس از گذشت یکصد سال و وقوع چندین شبه جنبش و انقلاب در ایران و طلوع و افول احزاب خرد و کلان بسیار هنوز حزب بمعنای مدرن، با سازوکارهای دموکراتیک، پایدار و موثر در جامعه ایران وجود ندارد. این مجموعه به این دغدغه مهم عدم شکل گیری احزاب در کشور می پردازد.

www.ketab.ir